סימן קנ"ד.

ב"ה אלטאנא, יום ד' כ"ה אדר ראשון תר"ט לפ"ק.

להרה"ג וכו' מ"ה מענדל פרידלענדער נ"י הגאב"ד דק"ק געארגען במדינת אונגארן.

שאלה — הנה זה ימים לא כביר בא מעשה לפני אשר כל השומע תצילנה שתי אזניו באחת הכפרים העומדים תחת דגלי דרים ב' יהודים ודרכם לילך על המסחר מהלך הזה ימים ונשותיהם לבדן בבית עם בניהם ובנותיהם ומשרתיהם ויהי היום כאשר יצא האיש כדרכו למסחר ואיש אחד בא ממדינת פולין ובגדיו קרועים ויבקש מהאשה מקום ללון והאשה אשר היתה צנועה ביותר כל ימי' אבל יראתה כבלתה רחמה עליו ונתנה לו מקום ללון וגם לאכול ולשהות המים האורח הזה לא אכל אכילה שום דבר מן החי גם לא שתה משקה רק מים והנהגה עשה מעשה פרישות וסיגף עצמו בסיגופים קשים כל היום ישב בחדרו מסוגר וספר בידו גם מדי לילה בלילה עד חצות ואח"כ הי' מתאונן על חורבן בית מקדשנו וכששכב לא שכב על מטה וספסל כי אם על הארץ ואבנים תחת ראשו ומדי יום ביומו טבל עצמו במים קרים של נהר פעמים בעת הקור כן נהג בבית האשה מיום א' פ' תרומה עד ש"ק פ' תצוה אמנם בליל שבת אחר גמר סעודתן התינוקות ומשרתי הבית עמדו כלם מעל השלחן והלכו לישן לחדר האחרת והאיש הרמאי עודנו ישב על השלחן עם האשה לבדו ונכנס אתה בדברים עד ששאלה אותו מי אתה ומאין תבא ואנה תלך וענה לה שלוחא דרחמנא אנא ושמי אליהו הנביא ואת אחי אנכי מבקש לקבץ אותם מארבע כנפות הארץ ואין מגלין הדבר אלא לצנועין והאשה לרוב סכלותה האמינה לו. היא הלכה לישן על מטתה בחדר הסמוך והעובר הנ"ל עודנו יושב על מקומו ועיין בספר עד חצות לילה ולאחר חצות עמד והלך לאט על אגבעות רגליו אל המטה אשר האשה שכבה שמה והעיר אותה משנתה וידבר אלי' הנה הלכתי מקצה הארץ ועד קצה הארץ ולא מצאתי צדקת כמותך אשר היא ראוי' לצאת ממנה משיח אך המניעה היה מצד בעלך שאינו הגון לכך לזאת נשלחתי מן השמים לשכב אותך ובעת הי' תלדי בן והוא יהי' משיח בן דוד ויגאל את ישראל וזה לך האות כי אליהו אנכי הנה ביום ג' הבע"ל לאחר הפרדי מאתך אם תפתח את פתח התיבה אשר עומד פה בחדר משכבך תמצא שם אוצר מטמון רב ארבע מאות דוקאטען של זהב אך בתנאי שלא תפתח התיבה קודם זמן המוגבל כה דבר אלי' הנואף עד שפתה וטמא אותה פעמים בליל שבת ומוצאי שבת וביום הראשון טרם עלות השחר ברח הנואף משם ולא נודע מקומו ואשת כסלות הנ"ל חשה לכתוב לבעלה שישוב מהר לביתו באשר הנביא ד' את ביתו במטמון גדול והאיש שמע אלי' וישב ביום ג' ותפתח האשה את התיבה ולא מצאה מאומה מהמטמון אשר אמר הנואף ובראותה כי שקר בפיו צעקה ובכתה במר נפשה וספרה לבעלה את כל התועבה אשר עשה הרשע הזה ודברה על לבו הלא לא בזדון ובמעל עשיתי זאת סהדי במרומים כוונתי הי' לשם שמים והלא הנואף הי' איש מאוס ומכוער מאוד ומה יסיתני לזנות עמו אמנם הבעל לא שקט בזה רק בא אלי וספר לי כל הדברים ושאל ממני כדת מה לעשות עם אשתו ושלחתי אחר האשה וחקרתי בחקירות שונות והיא ספרה גם לי ככל הדברים הנ"ל וצויתי לפרוש זה מזה עד שאגיע הדבר לפני מעכ"ה נ"י: זה תוכן השאלה מהרב הגאב"ד הנ"ל נ"י:

תשובה — חזרתי על כל הצדדים וקשה מאוד למצוא תרופה ומזור למכת האולת שתהי' מותרת לבעלה כי מה שטוענת ששוגגת היא וכונתה הי' לשם שמים אין זו טענה להתירה לפי משכ' המהרי"ק שרש קס"ח ונפסק ברמ"א אהע"ז (סי' קע"ח) שאם זינתה' שסברה

מותר

שמותר לזנות הוי כמזידה ואסורה לבעלה ישראל וכמו שהעיר גם מעלתו נ"י אמנם לקמן נדבר עוד מזה:

והנה לכאורה הי' אפשר למצוא צד קולא כיון דאין עדים בדבר גם לא יצא עלי' קול אלא היא בלבד אמרה שזינתה וקיי"ל כמשנה אחרונה וכמבואר באה"ע ז' סי' קט"ו ס"ו אין עדים שזינתה אלא היא אומרת שזינתה אין חוששין לדבר זה לאוסרה דשמא עיני' נתנה באחר וא"כ גם באשה זו ניחוש כן ואע"ג דהיא טוענת ששוגגת היא ורוצה להשאר תחת בעלה וא"כ איך נאמר שעיני' נתנה באחר ומשכ' בפסקי מהרא"י סי' רכ"ג בכעין זה וז"ל ולפ"ז נוכל לומר נמי דלעולם בשאומרה טמאה אני נתנה עיני' באחר ואח"כ זכרה היא בעצמו או הזכירו' ואלפיה מרוב בושת ופגם שיגיעו לה ולמשפחתה נתחזקה נגד יצרה ולבה והעלימה עיני' מאחר שנתנה בו תחלה והפכה דבר עכ"ל לא שייך בזה כיון דבנדון דלפנינו לא הפכה דברי' אלא מיד כשהודה לבעלה שזינתה התנצלה ששוגגת היתה ושאל ידחנה א"כ הרי לא נתנה עיני' באחר מכ"מ י"ל דלמא היערומי קא מערמא שיודעת שאם תאמר שזינתה במזיד לא תשיג מבוקשה שישלחה ותנשא לאחר שעיני' נתנה בו שיחשוד אותה שעיני' נתנה באחר לכך מתנצלת לפניו למען יאמין לדברי' שזינתה וישלח אותה וסברא כזו הוזכרה גם בשו"ת כ"ב מ"ק חאה"ע סי' ע"א וגם מלשון הש"ע משמע כן מדכתב סתמא דאין חוששין לדברי' דשמא עיני' נתנה באחר ולא חילק בין אם היא מבקשת לצאת מיגו או להשאר אצל בעלה:

גם מה שכתב מעכ"ת נ"י שספרו לו כי בבקר ביום ש"ק באו המשרתים אל החדר שהאשה שוכבת שם ומצאו הגוים שוכב שם על הארץ וא"כ איכא רגלים לדבר ומפני שנתייחד עם האשה ויש רגלים לא אמרינן שמא עיני' נתנה באחר וכמשכ' הב"ש סי' קט"ו ס"ק כ"ג דאם ידוע שנתייחדה עם אחר ואמרה דזנתה נראה דנאמנת גם מטעם זה עדיין אין לאסרה ע"פ משכ' הח"מ שם מדברי הרא"ש דהיכא דאיכא טעמא להתירה כגון אירכוסי הוי יורכם אין אוסרין אותה אע"ג דיש רגלים וא"כ ה"נ הוי כן טעמא דאם איתא דנאף היאך שכב שם על הארץ בחדר משכב האשה עד שבאו המשרתים וראוהו ולא חזר לחדר שישב שם עד חצות לילה או חזר לחדר משכבו ואע"ג דהב"ש חולק על הח"מ והחמיר כתוספ' דפ' אע"פ דהיכא דאיכא רגלים לא מהני טעמא דהתירה, עכ"פ תלי זה בב' שיטות התוספ' והב"ש סי' ע' החזיק בדברי הח"מ נגד הב"ש וגם בלא"ה י"ל כיון שהעיר גם מעכ"ת דאין זה ייחוד להקרא רגלים לדבר כיון שלא יש ראי' שנתייחדו לשם זנות ומה גם שהי' פתח פתוח לכל בני בית לבא לשם:

אמנם כל זה הי' אפשר לומר אם לא היו כאן רק דברי האשה לבדה אבל כפי הנראה מדברי השאלה ממה שהבעל הי' צועק ובוכה על המעשה ועל בושה שלו הוא מאמין לדברי' והרי מבואר בש"ע סי' קט"ו דאם הי' מאמינה ודעתו סמוכה על דברי' ה"ז חייב להוציאה ואע"ג דבסי' קע"ח הבי' הרמ"א בשם י"א דבזמן הזה שיש חרם דר"ג אינו נאמן לומר שמאמינה מכ"מ הרי לבסוף הבי' י"א דס"ל להו דגם בזה"ז נאמן וכפי הנראה פסק כן מדהבי' דעה זו לבסוף וגם מדלא הבי' זו בסי' קט"ו על מה שכתב הש"ע שם דחייב להוציאה ומשמע מזה שהסכים עמו להלכה גם כל האחרונים נקטו בפשיטות כן דהיכא דהבעל מאמין אסורה לו ותמהני על מעכ"ת שלא העיר על זה ולכן מצד שמא עיני' נתנה באחר אין תרופה לה:

אמנם אחרי ראותי משכ' בפסקי מהרא"י סי' רכ"ג דטובא מקיל מור"ם שלא לאסור אשה לבעלה ואע"ג דרגיל הוא בכל מקום למעבד הכא לחומרא והכא לחומרא א"כ אין לנו אלא לבא בעקבותיו וכו' ע"ש גם אנכי חפשתי למצוא היתר כפענ"ד ואדרבה וידוע לי דהנה בשו"ת מהרי"ק הנ"ל על שאלת מהרי"ל באשה שזנתה תחת בעלה ברצון והיא לא ידעה שיש איסור בדבר אם יחשב שוגג השיב וז"ל לענ"ד נראה דאין לזו דין שוגגת להתירה לבעלה כיון שהיא מתכוונת למעול מעל באישה וממנה התחיו דהא לא כתיב איש איש וגו' ומעלה מעל בד' דלשתמע דוקא במכוונת לאיסור אלא ומעלה בו מעל כתיב עכ"ל ושוב כ' עוד נראה לענ"ד ראי' דע"כ אין הדבר תלוי בכוונת איסור דהא גרסינן במגילה פ"ק וכאשר אבדתי אבדתי כאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך דעד השתא באונס ועכשיו ברצון ש"מ שמאותה שעה נאסרה על מרדכי והנה דבר פשוט שאסתר לא עשתה שום איסור ולא הי' בדבר אפילו כדמות עבירה אלא מצו' רבה עשתה שהצילה את ישראל ותדע שכן הוא שהרי בבאה לפני המלך ברתה עלי' רוח הקדש וכו' ואפילו הכי נאסרה על מרדכי בעלה משום אותו מעשה שהי' ברצון והלא דברים ק"ו ומה התם דלא הי' בדבר שום כדמות עבירה אלא אדרבא מצו' קעבדה ואפילו הכי נאסרה על מרדכי בעלה אשה שזנתה תחת בעלה לא כש"כ שהיא אסורה עליו ואע"פ שאינה יודעת שיש איסור בדבר מכ"מ עשתה היא עבירה וצריכה כפרה וחייבת קרבן עכ"ל מהרי"ק ומטעם זה כ' ג"כ הב"ש סי' קע"ח ואם זינתה ברצון כדי להציל נפשות כעובדא דאסתר לאחשורוש אסורה לבעלה כיון שהביאה הי' ברצון עכ"ל ולענ"ד יש להשיב על זה דאף דסברת מהרי"ק סברא גדולה היא דגם אם לא מעלה בד' רק שמעלה בבעלה אסורה לענ"ד לא שייך זה רק בזינתה ברצון ונתכוונה להנאתה אלא שלא ידעה שאיסור הוא שמכ"מ נתכוונה למעול בבעלה אבל בזינתה לשם מצו' שכוונתה רק לשם שמים היאך יקרא זה שמעלה בבעלה ויותר יקשה גבי מרדכי שהוא בעצמו צו' לה לבא אל המלך נגד רצונה והיאך החשב שמעלה בו מעל גם כבר הקשו המהרש"א והרי"ף בע"י סתירה בדברי אסתר דלמרדכי אמרה ועכשיו ברצון ושם במגילה אמרינן א"ר לוי כיון שהגיע לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ואונס כרצון ופי' רש"י אע"פ שאני בא אליו מאלי אונס הוא הרי שהיא בעצמה קראה עצמה אונס ולכן הי' נלענ"ד דאם בודאי הי' זה צורך להצלת ישראל אין לך אונס גדול מזה אבל כפי הנראה מדברי מרדכי הוא בעצמו הי' מסופק בזה שאמר אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר וגו' ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות וכוונת דבריו שהי' בוטח בד' שישלח הצלה לישראל רק הי' מסופק אם ממקום אחר אם ע"י אסתר כמו שאמר ומי יודע אם לא הגעת למלכות רק לבעבור הצלת ישראל כמו שפי' הראב"ע ולכן מצד איסור ת"ת אע"פ שהי' ספק מכ"מ הי' מותר דעל ספק נפשות ג"כ מחללים אפילו שבת אבל שהי' אח"כ מותרת לבעלה זה הוי ספק איסור דשמא הי' אפשר להציל ממקום אחר וזינתה ברצון שלא לצורך וזה שאמרה אסתר וכאשר אבדתי אבדתי שמעכשיו ברצון ומספק נאסרתי לך ולכן בשהגיעה לביהצ"ל וסלקה ממנה שכינה אמרה למה עזבתני וכי אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון לא שהיתה אסתר מסופקת בזה דדבר המפורש בתורה הוא שאין הקב"ה דן אונס כרצון אלא כוונה לומר שמא בזה הראני שלא הלך ושאין זה אונס אצלי שלא תרצה להושיע לישראל על ידי ולכן כשסבה השכינה אלי' ידעה באמת שמד' היתה זאת שרק על ידה רצה להושיע לישראל ולכן להצדקה באמת לא נחשב לזנות שתאסר על בעלה שאונס גמורה היתה:

והיוצא מזה שאם נאמר כן אז בזינתה ברצון לשם שמים לא תקרא שמעלה בבעלה אבל איני כדאי לחלוק על מהרי"ק וכ"ש להתיר איסור נגדם אמנם ראיתי בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קי"ז שנשאל באיש שהלך עם אשתו ועם אחרים ביער ובאו עליהם רוצחים ולא ידעו להציל נפשם כי אם ע"י שהפקירה האשה עצמה להם ברצון בעלה אם מותרת לבעלה והשיב ע"פ דברי מהרי"ק שהקשה מה הי' החילוק באסתר בין עד עכשיו שהי' באונס ובין עכשיו שנחשב כרצון כיון שהי' ג"כ להצלת ישראל ותירץ בסברא ישרה דאם האונס על הבעילה עצמה כמו שהי' כשנלקחה לאחשורוש זה נחשב זינתה באונס ומותרת אבל כשאין האונס על הבעילה רק מחמת אימה אחרת הולכת אליו והיא מתרצת מרצונה לבעילה משום הצלה אע"ג דשפיר עבדה להצלת עצמה והרבים ומקרי אנוסה מ"מ כיון דבעילתה הי' ברצונה נאסרה על בעלה ובזה מתרץ ג"כ הסתירה במה שאמר פעם חשבה עצמה כרצון ופעם כאונס ולכן חילק אם הבעילה לא הי' באונס רק להציל אסורה לבעלה אבל אם הבעילה בעצמה הי' באונס מותרת ע"ש והשתא בנדון השאלה שאמר לה הנואף ימ"ש שהוא אליהו הנביא ושליחות נשלח מן השמים לשכב עמה והאמינה בו האולת כ"כ עד שקראה לבעלה לקבל העשירות כאלו כבר הוא בידה א"כ לפי אולתה היתה מצוה מן השמים על הבעילה עצמה ואין לך אונס גדול מזה ולא נתכוונה בהבעילה למעול בבעלה כי אם כמו שאמרה שסהדה במרומים שהי' כוונתה לש"ש בזה יש לדון שגם ע"פ מהרי"ק והאחרונים נקראת אונס גמור ומותרת לבעלה כנלענ"ד אבל אין לסמוך על הוראתי אם לא יסכימו על זה עוד שנים מבעלי הוראה ואז אצטרף עמהם להתיר אשה לבעלה ובפרט שכפי שנאמר בהשאלה אשה כשרה היתה מאז ויש להם בנים כנלענ"ד

הקטן יעקב: